

ОПИС
навчальної дисципліни «**Географія глобалізаційних процесів**»
на I семестр 2019-2020 н.р.

Ступінь вищої освіти – магістр
Галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка
Напрямок підготовки – **014 Середня освіта (Географія).**

1. Загальна характеристика дисципліни

Загальний обсяг дисципліни – 6 кредитів ЄКТС.

Статус дисципліни – обов'язкова

Факультет (інститут) – біолого-природничий факультет

Кафедра – екології та географії.

Курс – 1; **семестр** – 1; **вид підсумкового контролю** – екзамен.

Викладачі: Микитчин О.І.

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисц. Кредити ЄКТС	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю		
				Аудиторні заняття							Самостійна робота	Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семинарські заняття	Самостійна робота				
Заочна	I	I	180/6	16	8	-	8	-	164	-	-	+	

2. Зміст лекційного матеріалу

Тема 1: Понятійні та методологічні засади соціальнофілософського аналізу глобалізації . Глобалізація як суспільне та історичне явище і феномен.

Глобалізація як явище та феномен. Причини та фактори глобалізації. Напрямки аналізу процесів глобалізації та її форми. Глобалізм. Позитивні та негативні риси глобалізації. Основні поняття теорії глобалізації – гегемонізм, експансія, інтеграція, інтернаціоналізація, інновації, космополітизм, локалізація, новий світовий порядок, транснаціональні корпорації та ін. Протиріччя глобалізації на сучасному етапі розвитку суспільства та роль у їх вирішенні Інтернет комунікацій. Глобалізація і світове населення: демографічні проблеми людства. Сутність демографічної глобалізації. Демографія і глобальні проблеми сучасності. Демографічні тенденції сучасності. Система демографічної безпеки. Міжнародні соціальні стандарти рівня життя. Індекс людського розвитку. Система демографічної безпеки.

Ступінь новизни глобалізації. Трактовки виникнення процесу глобалізації в контексті еволюційного підходу. Протоглобалізація та її особливості. Історичні напрямки глобалізації – орієнталізація та вестернізація. Зародження глобальної спільноти. «Осьовий час» К. Ясперса. Формування глобальної спільноти. Хвилі новітнього етапу розвитку глобалізації. Великі переділи світу. Анти- та альтерглобалістські рухи. Антиглобалізація та альтерглобалізація. Антиамериканізм. Емпірико-організаційний напрям антиглобалізму. Соціальна структура антиглобалізму. Антиглобалістські організації. Альтернативізм. Ідеологія альтерглобалізму. Структура альтерглобалізму. Досвід міжнародного альтерглобалістського руху. Інформатизація та розвиток глобального інформаційного простору. Інформація. Інформатизація. Всесвітній саміт з інформаційного суспільства. Концепції глобального інформаційного суспільства. Формування глобального інформаційного простору. Проблеми та ризики інформаційної епохи. Глобалізація як фактор розвитку інформаційної та віртуальної культури.

Тема 2: Глобалізація економіки.

Сутність економічної глобалізації. Чинники розвитку глобалізації економіки. Елементи економічної глобалізації. Риси економічної глобалізації. Формування та розвиток світового економічного простору. Світове господарство сучасності. Економічна експансія. Соціально-економічні та інтернет-комунікативні наслідки глобалізації економічної системи суспільства. Транснаціональні і мультинаціональні корпорації, Їхня історія і роль у економічній глобалізації. Неолібералізм як ідеологія економічної глобалізації в кінці ХХ – на початку ХХІ ст. Вашингтонський консенсус.

Тема 3: Соціальні аспекти політичної глобалізації. Вплив глобалізації на безпеку, культуру, науку та освіту.

Сутність глобалізації політики. Виміри політичної глобалізації. Витоки та рушійні сили глобалізації політичної сфери. Протополітична глобалізація. Вестфальська система державного устрою. Військово-політична глобалізація. Трансформація ролі національної держави. Актуальні прояви політичної глобалізації. Посилення взаємозалежності між державами і народами світу в умовах глобалізації. Поняття «безпека». Проблеми традиційної й нетрадиційної безпеки. Глобальні проблеми безпеки і механізми протидії їм. Проблема розповсюдження зброї масового враження. Реакція світу на ядерне озброєння Північної Кореї. Міжнародна злочинність і міжнародний тероризм, трансформація цих явищ під впливом глобалізації. ІДІЛ як новий етап у розвитку міжнародного тероризму. Проблема глобального потепління і Паризька угода 2015 р. План ООН щодо боротьби з бідністю (2000 р.). «Українська криза» і криза міжнародної системи безпеки.

Сутність та природа культурної глобалізації. Мультикультуралізм. Полілог культур. Глобалізація «за моделлю культури». Основні рушійні сили культурної глобалізації. Світова культура. Роль Інтернет-комунікації в транснаціональній культурі, глобальна масова культура та глобальна контркультура. Культурні артефакти. Принципи культурної політики в епоху глобалізації. Культурний релятивізм. Ціннісний плюралізм. Ксенофобія. Упередження та стереотипи. Крос-культурні комунікації. Крос-культурний капітал та його роль у глобальному універсумі. Що таке «третій сектор»? Соціальні та громадські рухи. Сутність глобалізації освіти: поняття та прояви. Зміна умов в сфері освіти та навчання. Холістичний підхід. Інтенсифікація інноваційних процесів в освіті. Інтегративна роль Інтернет-комунікацій в освіті. Якість освіти. Вища освіта на тлі глобалізації. Болонський процес та європейський освітній і науковий простір. Світові проблеми та тенденції у галузі освіти. Глобальний вимір науково-технічного прогресу. Інтелектуальна міграція.

Тема 4: Україна у глобалізаційних процесах.

Україна на геополітичній та економічній карті світу і Європи. Природоресурсний, трудовий, виробничий, науковий потенціал України. Макроекономічні та соціальні показники розвитку. Україна на світових товарних ринках. Обсяги, структура, динаміка зовнішньої торгівлі, торговельний баланс. Місце України у глобальній та регіональних транспортних системах. Використання транзитного потенціалу території України. Зовнішні інвестиції в Україні: обсяги, динаміка, структура, географія. Інвестиційний клімат України. Україна на ринках позичкового капіталу. Зовнішній борг. Україна у світових міграційних потоках. Чотири хвили еміграції. Проблеми та наслідки нелегальної еміграції та імміграції. Вплив глобалізації на науку, освіту в Україні. Міжнародні науково-технічні проекти. Україна і Болонський процес. Проблема збереження національної ідентичності: історичні, економічні, правові, ментальні аспекти. Рівень глобалізованості України. Співпраця України з міжнародними організаціями.

3. Перелік практичних робіт та розподіл балів за захист

№	Теми практичних робіт	Кількість балів
Розділ 4		
1.	Позитивні та негативні риси глобалізації	5
2.	Анти- та альтерглобалістські рухи	5

3.	Глобальні проблеми безпеки і механізми протидії їм.	5
4.	Україна в глобалізаційних процесах.	5

4. Самостійна робота студента

Самостійна робота студента з дисципліни включає: опрацювання теоретичного матеріалу; виконання завдань згідно з переліком компетенцій, що формуються у межах кожної теми навчальної програми; підготовку до підсумкової контрольної роботи; співбесіда з лектором та підготовку до семестрового екзамену.

5. Система поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Критерії оцінювання

Контроль знань студентів здійснюється під час відповідей на практичних заняттях, співбесіди з лектором, написання самостійної роботи. Формою підсумкового контролю є екзамен.

Засвоєння студентами теоретичного матеріалу з дисципліни перевіряється відповідями на практичних заняттях, самостійною роботою, співбесідою з лектором та екзаменом.

Кожна усна відповідь студентів на практичному занятті (40) оцінюється за десятибальною шкалою (наприклад, оцінками «10», «9», «8», «7» і т.д.). Оцінки поточного контролю переводяться у бали за такою схемою: якщо на поточний контроль при вивченні дисципліни відведено **K** балів, то бали **x**, які отримав студент на підставі оцінок поточного контролю, обчислюються за формулою:

$$x = (A/n) \cdot (K/5),$$

де **A** – сума усіх поточних оцінок за чотирибальною шкалою при вивченні дисципліни, включаючи оцінки «2»; **n** – кількість цих оцінок (не менше трьох); (A/n) – середня оцінка поточного контролю.

Самостійна робота (30) передбачає виконання описових та тестових завдань з навчальної дисципліни. Сумарна кількість балів, виділених на оцінку підсумкової контрольної роботи виводиться шляхом оцінки якості виконаних завдань, що включає: повноту розкриття питання, його практичну спрямованість та можливість застосувати у різних дослідницьких ситуаціях.

Співбесіда з лектором (30) проводиться в кінці семестру за наперед оголошеним розкладом.

Семестрова підсумкова оцінка у семестрі визначається як сума балів з усіх видів навчальної роботи.

Розподіл 100 балів між видами робіт:

Види запланованих робіт	Кількість балів за семестр	Екзамен
Контроль на практичних заняттях	40	-
Самостійна робота	30	-
Співбесіда з лектором	30	-
Усього за семестр	100	100
Коефіцієнт перерахунку	0,6	0,4

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється за результатами поточного контролю та екзамену. Результати як поточного так і підсумкового контролю оцінюються за 100-бальною шкалою кожен з коефіцієнтами погодження за формулою:

$$S_{\text{сум}} = 0,6 \cdot S_{\text{ном}} + 0,4 \cdot S_{\text{іде}},$$

де $S_{\text{ном}}$ – кількість балів за поточний контроль у семестрі,

$S_{\text{іде}}$ – кількість балів за підсумковий контроль (екзамен).

Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

Екзамен за талоном №2 і перед комісією проводиться в письмовій формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

Рекомендована література

1. Актуальные проблемы глобализации: Круглый стол «МЭиМО» // Мирская 1. и международные отношения. – 1999. – N 4. – С.37-52; N 5. – С.41-57.
2. Білорус О.Г. Глобалізація і національна стратегія України: Монографія. / О.Г. Білорус — К.: ВО «Батьківщина», 2001. — 300 с.
3. Білорус О.Г. Глобалізація і національна стратегія. / О.Г. Білорус — К.: ВО „Батьківщина”, 2001. — 300с.
4. Білорус О.Г. Глобальна перспектива і сталий розвиток: Монографія. / О.Г. Білорус, Ю.М. Мацейко— К.: МАУП, 2005/2006. — 492 с.
5. Бочан І.О. Глобальна економіка: Підручник. / І.О. Бочан, І.Р. Михасюк— К.: Знання, 2007. — 403 с.
6. Василенко І.А. Политическая глобалистика: Учебное пособие для вузов./ И.А. Василенко— М., 2000. — 360с.
7. Гаррет Н. География в диаграммах. / Н. Гаррет, К. Спенсер Пер. с англ. — М.: ООО «Изд-во Астрель»: ООО «Изд-во АСТ», 2004. — 176 с. — Сер. Оксфордские учебные пособия.
8. Глобалізація і безпека розвитку: Монографія / За ред. О.Г. Білорус. — К.: КНЕУ, 2001/2002. — 733 с.
9. Глобальний конкурентний простір: Монографія / За ред. О.Г. Білорус. — К.: КНЕУ, 2007/2008. — 680 с.
10. Глобальні трансформації і стратегії розвитку: Монографія. / За ред. О.Г. Білорус — К., 1998/2000. — 416 с.
11. Лукашевич В.М. Глобалістика : навчальний посібник / Лукашевич В.М. – [2-е видання, доповнене та виправлене]. – Львів : Новий Світ–2007. – 440 с.
12. Максаковский В.П. Географическая картина мира: В 2 кн. Кн.І: Общая характеристика мира. / В.П. Максаковский— М.: Дрофа, 2004. – 496 с.
13. Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації: Монографія / За ред. Д.Г. Лук'яненко. — К.: КНЕУ, 2001. — 538 с.
14. Шахназаров Г. Глобализация и глобалистика – феномен и теория / Г. Шахназаров // Pro et Contra. – 2000. – Т. 5. – № 4. – С. 184-198.
15. Шепелев М.А. Глобалистика: Учеб. пособ. / М.А. Шепелев— Днепропетровск, ДНУ, 2001. — 144 с.

Завідувач кафедри

_____

підпис

Кучманіч Н.Г.
прізвище, ініціали

Викладач

_____

підпис

Микитчин О.І.
прізвище, ініціали